

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

УДК 81'255.2/821.221.18

ПЛЕОНАЗМИ У НАУКОВОМУ ТЕКСТІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Петровський М. В.

Кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *В останні десятиліття перекладачам наукової інформації все частіше доводиться мати справу з неякісними текстами українською, російською або англійською мовами. Вочевидь наростаюче погіршення роботи редакторського корпусу і, на жаль, ця негативна тенденція набула явно глобального характеру. Лексико-стилістичні помилки легко виявити і в шанованих академічних виданнях університету Кембриджу. В Україні науковці настільки нехтують нормативністю наукової мови, що граматико-стилістичні помилки вразили навіть самі назви недавно захищених кандидатських дисертацій. Серед таких помилок панують плеоназми, які стали непомітними через свою звичність і повсякденне використання, передусім, засобами масової інформації.*

Розглянуто функціонально-семантичну роль плеоназмів в наукових текстах сучасних українських і англійських економічних видань. Показано, що плеоназми, як відомий потужний засіб експресивності або емоційно-оціночного забарвлення в художніх творах, є надлишковим семантико-синтаксичним елементом для текстів наукових економічних досліджень.

Висловлюється припущення щодо зв'язку між стрімким поширенням плеоназмів в наукових текстах з економіки і очевидним погіршенням мовної культури, яке в останні десятиріччя спостерігається в засобах масової інформації. Одним з головних розповсюджувачів плеоназмів став Інтернет, де тексти, особливо новин і корпоративних сайтів, оприлюднюються без відчутного редагування. Незважаючи на очевидну семантико-синтаксичну абсурдність плеоназмів, деякі з них через стале вживання в юридичному мовленні, або довготривалу канцелярську популяризацію, набули статусу нормативних словосполучень, які зафіксовані поважними англійськими і українськими тлумачними словниками.

Аналізується низка факторів, які впливають на рішення перекладача щодо відтворення у перекладах англійською мовою тих плеоназмів, які зустрічаються в текстах сучасних українських економічних досліджень. Як не дивно, але навіть віддалені мови часто мають плеонастичні відповідники у науковому мовленні. У випадку, якщо плеонастичні паралелі відсутні, то проблема перекладу конкретного плеоназму легко вирішується за рахунок використання підходящих лексико-синтаксичних компенсаторів.

Ключові слова: *плеоназм, тавтологія, семантична надлишковість, науковий стиль, художній експресивний засіб, переклад, українська мова, англійська мова.*

Постановка проблеми. Кожен перекладач мріє мати справу виключно з розумними й ідеально відредагованими текстами. Переклад таких, навіть і складних матеріалів – за-

вжди приємна, творча робота, яка залишає відчуття вдячності до їх авторів. На жаль, протягом останніх десятиріч спостерігається невпинне погіршення мовної якості соціально-економічної наукової літератури, включаючи й визнаних «фахових» видань. Вочевидь, брак прискіпливої роботи редакторів, рецензентів й редакційних колегій. Сигналом тривоги про негаразди з мовною грамотністю в галузі економічних досліджень є помилки навіть у самому формулювання тем успішно захищених дисертацій з економіки. Важко зрозуміти, як серед багатьох десятків поважних титулованих вчених, які затверджували ці теми, обговорювали готові дисертації, писали на них відгуки, опонували, або голосували на захисті, не знайшлося жодної душі, яка би звернула увагу на недолугий синтаксис формулювань тем, наприклад, таких досліджень: Ганусич В. О. [1], Свириденко К. В. [2], Косар Н. С. [3].

Якщо проблеми з грамотністю є на рівні назв кандидатських дисертацій, то можна очікувати, що кваліфікований редактор точно знайде собі роботу в текстах самих дисертацій і в наукових публікаціях по темі дослідження.

На жаль, за останні десятиріччя помітно зросла кількість випадків, коли неідеальні тексти, що не знали редакторської правки, віддають на переклад (як правило, ще й негайний, «на вчора»). Перекладач потрапляє у складну ситуацію: перекладати чи не перекладати те, що перш доцільно було би відредагувати? Очевидно, що ідеальне рішення – це не перекладати й відправляти матеріали на редагування. Але й покращені рукописи не завжди вільні від окремих хронічних мовних хвороб. Однією з них є плеоназми.

Мета статті – дослідження випадків семантичної надлишковості в україномовних та англійськомовних текстах сучасних економічних видань з розглядом можливих рішень щодо її відтворення у перекладі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До плеоназмів відносять семантично немотивовані надлишкові елементи у текстовому повідомленні. Відомий британський лінгвіст Дейвід Кристал розглядає плеоназми як різновид тавтології [4, с. 371], що співпадає з більш ранніми тлумаченнями плеоназмів і тавтології [5].

У сучасних дослідженнях плеоназми поділяють на дві групи, відмінні за функціонально-семантичними характеристиками: «...1) явище мовної системи й мовлення, репрезентоване надмірною кількістю граматичного й лексичного забезпечення змісту повідомлення виявом закону мовної надмірності, яким керуються координація підмета із присудком або граматичне узгодження у флективних мовах (*ти читаєш, солодке яблуко*), дублювання просторових відношень при дієслівному керуванні, семантичне узгодження, множинне заперечення, мовна синонімія, повтори тощо. Плеоназм протиставлений еліпсису й неповноті. Плеоназм може бути обов'язковим, якщо він заданий особливостями мовної системи, і факультативним, який виявляється в мовленні. 2) Стилїстична фігура, що ґрунтується на накопиченні стилїстичних або контекстуальних синонімів (наприклад, *колена хвилина часу, у квітні місяці, уперше знайомитися*), повторенні морфем із тотожними або подібними значеннями (*стародавній, пустопорожній*). Плеонастичним є контактне сполучення займенника чи займенникового слова з їхнім вербальним антецедентом у препозиції або постпозиції з метою підкреслення й увиразнення антецедента (див. Пролепсис): *Іду туди, до рідних, до батьків; Петренко, він такий*. Плеоназм часто-густо ґрунтується на синтаксичній однорідності або редуплікації (цілком і повністю, *живий-здоровий*)» [6, с. 466].

Розрізняють лексичні плеоназми – випадки семантичного дублювання лексем: *моя автобіографія, підскочив угору, CD-диск, VIP персона* та синтаксичні плеоназми – дублювання граматичних форм: *світовий досвід реалізації інноваційної політики свідчить*

про те, що інноваційні технології є стратегічно важливими; перший політичний крок у напрямку до ЄС. Різновидом плеоназму вважають перисологію – надмірне пояснення того, що можна було би висловити простіше.

Прикладна спрямованість статті та обрана аудиторія дозволяють не поглиблюватись у тонкі лінгвістичні матерії щодо видів плеоназмів, особливостей перисології, або тавтології.

Відомо, що плеоназми – це потужний засіб створення образності та емоційно-оціночного забарвлення в художніх творах: *море-океан, шлях-доріженька, побачив своїми власними очима*, проте сумнівно, що цей стилістичний прийом емоційної кучерявості є доречним для тексту наукового повідомлення.

Основні результати дослідження. Плеонастична епідемія вирує в засобах масової інформації. Ось замальовка одного ранкового дня: у Києві чарівна телеведуча випуску погоди обіцяє «двадцять градусів **тепла** з позначкою «**плюс**» і в цей самий час в Лондоні її елегантний колега з програми *BBC Breakfast* запрошує подивитися репортаж «in ten **minutes' time**». Очевидно, що, на відміну від стилістично виправданих плеоназмів *шлях-доріженька* чи *море-океан*, оті «*тепло з позначкою плюс*» та «*minutes' time*» – є конструкції з очевидною необґрунтованою семантичною надлишковістю.

Головним розсадником плеонастичної хвороби став інтернет. Це геніальне дитя технічного прогресу виросло і живе філологічним безпритульником, який не отримав від літературних редакторів ані запобіжного щеплення проти елементарної безграмотності, ані необхідного лікування.

Для прикладу, гляньмо на першу сторінку сайту Факультету економіки та фінансів Донбаського державного технічного університету – її відкриває ось така урочиста сентенція: «Економіка є пріоритетною сферою людської життєдіяльності, без якої немислимий розвиток суспільства, його поступальний рух уперед; неможливий прогрес в інших областях застосування людського розуму» [7].

На таких же принципових позиціях непорушно стоїть і економічний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Економіка є пріоритетною сферою людської життєдіяльності, без якої немислимий розвиток суспільства, його поступальний рух уперед; неможливий прогрес в інших областях застосування людського розуму» [8].

Хто з ким поділився текстом для сайту – це не тема нашої статті. Дивує інше – плеонастична насиченість речення. Науковці обох університетів вважають, що треба розтлумачити читачеві 1) в який саме напрямок відбувається *поступальний рух уперед*, бо, певно, їх поступальний рух буває не лише *уперед*, а ще й в інші боки; 2) *розвиток суспільства* не є тим самим, що його *поступальний рух уперед*, а 3) разом взятий *розвиток суспільства* і його *поступальний рух уперед* не є тим самим, що *прогрес в інших областях застосування людського розуму*. Дуже інтригує, що поняття *розвиток суспільства* семантично не охоплює ідею «*прогрес в інших областях*» і треба розуміти, що, певно, є області поза межами суспільства, де відбувається «*застосування*» *людського розуму*.

На сайті економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна є і переклад цих речень, на жаль, лише російською мовою: «Экономика является приоритетной сферой человеческой жизнедеятельности, без которой немислимо развитие общества, его поступательное движение вперед; невозможен прогресс в других областях применения человеческого разума. Поэтому ценность экономических знаний всегда и везде была и будет высока» [9]. Очевидно, що перекладач дуже професійно використав засоби іншої мови для байдужливого відтворення плеонастичної недолугості оригінального тексту й блискуче досяг адекватності перекладу.

Епідемія плеоназму вразила, насамперед, лінгвістично неохайних журналістів, а вже від них перекинулася і на довірливих науковців. Симптоми хвороби легко виявити майже в кожному з наукових економічних журналів, незважаючи на те, чи цей часопис входить, чи ні до славнозвісного «Переліку наукових фахових видань України».

Ось, редакція «фахового» журналу Вісник Дніпропетровського університету, серії «Економіка» у випуску за 2013 рік пропускає такий плеоназм: «Фінляндія за історично коротким *період часу* зуміла перейти від, в основному, сировинної економіки до інноваційної економіки» [10, с. 288-289]. Якщо опустити слово «часу», то легко переконатись в інформаційній надлишковості цього слова. Україномовне речення від 2013 року дзеркально повторює російський аналог цього плеоназму і речення від 2009 року, правда, іншого автора: «Финляндия за исторически коротким *период времени* сумела перейти от сырьевой в основном экономики к инновационной экономике» [11, с. 3]. Якщо українське речення 2013 року є переклад тексту від 2009 року, то це блискуче адекватний відповідник, де дбайливо збережено плеонастичну помилку оригіналу.

Ще один «фаховий» побратим авторитетно й дуже науково роз'яснює: «Підприємство не існує відірвано від інших суб'єктів господарювання та середовища, **що його оточує**, а перебуває у стані постійної взаємодії з ними» [12, с. 46].

Ач, як! Автор, досліджуючи економічні процеси, віднайшов ще й випадки, коли *середовище підприємства* може бути не тільки таким, яке його оточує, але і таким, що його НЕ оточує і тим виправдана необхідність роз'яснення про який з двох різновидів середовища йдеться.

Незадовільна мовна культура сприяє розповсюдженню плеонастичних захворювань, які стають хронічними в економічних текстах і тому не дуже помітними. Ось ще один шановний «фаховий» журнал пише:

«Подальші дослідження можна здійснювати в напрямі розробки нових емпіричних моделей з метою аналізу взаємозв'язку **між** інституціональним розвитком та інвестиційним кліматом в Україні та здійснення інноваційної діяльності, а також удосконалення методології аналізу інституціональних факторів економічного розвитку» [13, с. 268].

Сполучення *взаємозв'язок* складається з двох лексем: *зв'язок* та *взаємо*, тобто слово вже вказує на дію *проміж* суб'єктами і тому вживання прийменника напрямку дії *між* є плеоназмом.

Непомітним і повсякденним став плеонастичний монстр *процес*, який в академічному вжитку є таким же частотним, як відомі табуйовані лексеми «для зв'язку слів» у емоційному мовленні певного неакадемічного соціуму.

«Саме інновації чітко набувають статусу основного індикатора культурного, соціального й економічного **процесу** розвитку тієї чи іншої держави» [14, с. 214].

«**Процес** прийняття рішень стосовно того як найкраще використати наявні ресурси повинен базуватися на дослідженні специфічних для кожної країни вихідних умов, зокрема, економічних та політичних» [15, с. 13].

«Існує декілька поступових стадій залучення постачальника в **процес** проектування товару» [16, с. 40].

«Функціональний аспект включає вивчення як внутрішніх механізмів функціонування елементів, так і зовнішнього функціонування системи у **процесі** її взаємодії із зовнішнім середовищем» [17, с. 71].

Викиньте плеоназм «процес» з наведених речень і переконайтесь, що ані зміст, ані наукова вагомість повідомлень не втрачають від такого очищення.

Деякі плеоназми, на жаль, не вважаються помилковими, бо вони набули термінологічного статусу чи характеру стійкого словосполучення в діловій мові, наприклад: *ін-*

формаційний лист, інформаційне повідомлення, цілком і повністю, реальна дійсність, практичний досвід.

У науковому мовленні очевидна криза грамотності, а тут з'явилася вимога щодо міжнародних індексів цитування. Вітчизняні науковці, всі як один, кинулись писати англійською, додаючи до своїх хронічних плеоназмів у калькованому перекладі ще і ті, що їх закордонні колеги теж рясно сіють «для зв'язку слів» у своїх англійських доробках. Адже англійські економісти так само відвідують Інтернет, а там повно їх домашнього плеонастичного вірусу. Ось заголовок з *Investipedia* – авторитетного сайту фінансистів: **Cars That Depreciate In Value The Most** [18]. Дарма, що шанований словник Longman розтлумачує to depreciate як *to reduce the value of something over time* [19, с. 275]. Не вірте словнику, бо рядком вище він без коментарів фіксує варіант з медійним плеоназмом: to depreciate = to decrease in value or price: *New cars depreciate in value quickly* [19, с. 275].

Викладачів англійської мови українцям і перекладачів англійською не повинна заводити в оману словникова байдужість до плеоназмів. Призначення словника – фіксувати елементи мови, а от численні довідники з письмової англійської мови застерігають від уживання плеоназмів. Тим не менш, вірус не здається: плеонастичні явища зустрічаються навіть в фундаментальних академічних виданнях, що проходять потужне редагування і рецензування. Таким, наприклад, є багатотомна *The Cambridge Economic History of Modern Britain*, яка, на жаль, може розчарувати висловлюванням рівня «двадцять градусів тепла з позначкою плюс»: During the 160 years from 1681 to 1841 the English population almost trebled **in size** from 5.1 to 14.9 million [20, с. 65].

Плеоназм, як і всякий вірус, має мутаційні форми і його прояви не завжди схожі в українській і англійській мовах: «Many failed. Others **merged together** to try to stay competitive» [21, с. 101]. «The Sherman Act provides criminal penalties, which are commonly applied in price-fixing cases, that is, when groups of firms **join together** and collude to raise prices» [22, с. 307]. «Note that there is no information contained in Nash behavior if the subject does not look at MIN, so all notMIN observations will henceforth be **pooled together** into one category» [23, с. 16]. Оці безтурботні «merged, join, pooled together» (наче буває *apart*) знову таки фігурують в респектабельних економічних виданнях.

Перекладачів може втішити те, що в англійських і україномовних текстах економічних досліджень спостерігаються схожі тренди продукування плеоназмів. Ось, наприклад, шанований американський професор маркетингу вживає плеоназм *process* виключно «для зв'язку слів», саме так, як роблять його українські колеги: However, the present research also assessed both behavior affects and incentive preferences, through not only direct questioning, but also through a scenario-based survey **process** [24, с. 135].

Здається можна розглядати щонайменше три підходи до перекладу плеонастичного тексту англійською: 1) перекладач виконує адекватний переклад, тобто холоднокровно і безжалісно відтворює в англійському тексті один в один безталанне «тепло з позначкою плюс» і дивакуватий «поступальний рух уперед»; 2) перекладач має совість, шкодує українського автора і непомітно виправляє плеонастичні дрібниці, наприклад, деінде «забуває» перекладати слово-паразит «процес»; 3) перекладач рішуче відмовляється перекладати доки недолугий текст не виправить кваліфікований редактор. Останній варіант стає, на жаль, не рідкістю.

Було би несправедливим звинувачувати тільки ЗМІ з Інтернетом в інфікуванні плеонастичним захворюванням науковців. У більшості випадків, плеонастична короста з'являється через хибне бажання авторів надати текстам пихатої наукоподібності. Ось, наприклад, «фаховий» журнал *Європейський вектор економічного розвитку* поважно повчає:

«Розвиток сучасного суспільства значною мірою визначається наявністю та ефективністю інноваційних процесів, які в ньому відбуваються, що дозволяють перетворювати результати науково-дослідних робіт у нові продукти, технології, послуги, що матимуть попит» [25, с. 165-166].

Невже «ефективність інноваційних процесів» можлива без їх «наявності»? І що це за така дивна «наявність» інноваційних процесів, коли треба роз'яснювати, що вони при цьому «відбуваються»? Невже процеси бувають наявними, але не відбуваються? Чому не писати без плеоназмів просто і ясно:

«Розвиток сучасного суспільства значною мірою визначає ефективність інноваційних процесів, які дозволяють перетворювати результати науково-дослідних робіт у нові продукти, технології, послуги, що матимуть попит», що легко перекласти:

Development of modern society largely determines efficiency of innovation processes, which make possible to convert research outcomes into new products, technologies and services in demand.

Висновки. 1. Плеоназми є в наукових текстах з економіки обох мов.

2. Плеоназми можуть бути неприйнятними і такими, що вважаються припустимими.

3. Плеонастичні недоліки можна легко відтворити цільовою мовою перекладу.

4. Проблема плеоназмів у перекладі вимагає детальних досліджень.

5. Для навчання студентів і аспірантів економічних спеціальностей потрібні українсько-англійські списки припустимих, частково припустимих і неприпустимих плеоназмів.

6. Український економіст, який перекладає свій науковий матеріал англійською, не застрахований від лексико-граматичних помилок ще на етапі створення тексту рідною мовою, а тим більше в його англомовній інтерпретації.

7. В ідеалі рукопис має потрапляти до редактора української мови і лише тому перекладатися англійською.

8. Якщо автор упевнений в мовних навичках і відразу пише гарною англійською мовою, то і в цьому випадку професійне редагування рукопису не є зайвим, як в цьому можна було переконатися на прикладах лексико-семантичних помилок у наукових дослідженнях шанованих англійських економістів.

Список використаної літератури

1. Ганусич В. О. Баланс та аналіз фінансової стійкості підприємства на його основі (на прикладі сільськогосподарських підприємств Закарпатської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / В. О. Ганусич. – Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 20 с. – укр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
2. Свириденко К. В. Грошова оцінка сільськогосподарських угідь степової зони Криму та її використання для підвищення їх економічної ефективності: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / К. В. Свириденко. – Півд. філіал «Крим. агротехнол. ун-т» Нац. аграр. ун-ту. – Сімф., 2006. – 23 с. – укр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
3. Косар Н. С. Адаптація енергопостачальних компаній до ринкових умов функціонування на засадах маркетингу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / Н. С. Косар. – Держ. ун-т «Львів. політехніка». – Л., 1999. – 19 с. – укр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
4. Crystal David. A Dictionary of linguistics and phonetics. 6th Edn. / David Crystal // Oxford: Blackwell Publishing. – 2008. – P. 529.

5. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Сов. энциклопедия, 1966. – 606 с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с. 3. ДДТУ 2014.
7. Факультет економіки і фінансів ДДТУ, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dstu.education/ua/EiF.php>.
8. Факультет економіки і фінансів ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econom.kharkov.ua/?lang=e&lang=u>.
9. Факультет економіки і фінансів ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econom.kharkov.ua/?lang=u&lang=r>.
10. Федулова С. О. Особливості формування та використання людського капіталу: світовий досвід. / С. О. Федулова. // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: ЕКОНОМІКА. Дніпропетровськ. – 2013, № 4, т. 21, С. 288-289.
11. Корчагин Ю. А. Модернизация экономики России должна начинаться с модернизации человеческого капитала / Ю. А. Корчагин. – Воронеж: ЦИРЭ, 2009. – 40 с.
12. Благун І. С. Зовнішні фактори впливу на формування маркетингової стратегії інтернаціоналізації підприємств. / І. С. Благун // Економічний часопис-XXI, 2013, № 11-12. – С. 46.
13. Краус Н. М. Інституційні особливості формування та стратегічні пріоритети розвитку вітчизняної інноваційної системи. / Н. М. Краус // Економічний нобелівський вісник. – 2014, № 1. – С. 262-269.
14. Крисоватий І. А. Аналіз трактувань «Податкове регулювання інноваційної діяльності» у працях зарубіжних та вітчизняних вчених. / І. А. Крисоватий // Інноваційна економіка. – 2013, № 1. – С. 214-220.
15. Дерій Ж. В. Формування конкурентної політики держави на засадах інституційної архітектури. / Дерій Ж. В. // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013, № 1. – С. 11-17.
16. Алькема В. Г. Партнерство в ланцюгу поставок як чинник системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. / В. Г. Алькема // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Наук. журнал Серія «Економіка і менеджмент». Черкаси. – 2010, № 1. – С. 37-43.
17. Гринецька С. М. Теоретико-методологічні засади саморозвитку регіону як потенціалу сталого розвитку. / С. М. Гринецька. Економіка промисловості 2013, № 3. – С. 70-76.
18. Investipedia 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.investipedia.com/financial-edge/1012/cars-that-depreciate-in-value-the-most.aspx.
19. Longman Dictionary of Contemporary English. 5th edition. Pearson. 2009. – 1230 p.
20. The Cambridge Economic History of Modern Britain, Volume I: Industrialisation, 1700-1860. Edited by Roderick Floud. London Metropolitan University and Paul Johnson London School of Economics. Cambridge University Press, 2008. – 572 p.
21. Outline of the U.S. Economy 2012. Updated Edition. Bureau of International Information Programs. United States Department of State. – 2012. – 142 p.
22. Preston McAfee. Introduction to Economic Analysis. / McAfee Preston // California Institute of Technology. – 2006. – 328 p.
23. Brocas Isabelle. Imperfect Choice or Imperfect Attention? Understanding Strategic Thinking in Private Information Games. / Isabelle Brocas // California Institute of Technology. – 2014. – 57 p.
24. Parker Stephen. Using Trade Incentives to Promote Customer Relationships in a Retail Setting. / Stephen Parker // Journal of Market-Focused Management. – 2002. 135-147 p.

25. Скороход О. Б. Проблеми інноваційного розвитку України. / Скороход О. Б., Ярмоленко Л. І. // Європейський вектор економічного розвитку. – 2013, № 1, С. 165-171.

PLEONASMS IN A RESEARCH TEXT AND THEIR TRANSLATION

Mykola Petrovsky

Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor of the Department of Foreign Languages of the Faculty of Economics of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Abstract. *In the last decades, translators of scientific information ever more have to deal with low quality texts in Ukrainian, Russian or English. There is an apparent progressive deterioration of the editorial services and, unfortunately, this negative trend has clearly taken on global character. One can easily detect lexical and stylistic inaccuracy in the esteemed academic journals of the University of Cambridge. In Ukraine, the scientists disregard normativity of scientific writing so much that grammatical and stylistic blunders have affected even titles of the newly defended candidates' theses. Pleonastic words and expressions are dominant among these errors. The pleonasm have become invisible because of their habitualness and daily use, above all, in the mass media.*

The paper deals with the functional and semantic role of pleonasm in the texts of modern Ukrainian and English economic writing. Pleonasm as a powerful instrument of expressive coloring or emotional evaluation in works of art are shown to be a redundant semantic-syntactic element for the texts of economic research. A supposition is made as to a relation between an apparent deterioration of language culture observed in the media of last decades and a rapid spread of pleonasm in texts of economic research. One of major pleonasm promoters is the internet, where texts, especially news and corporate websites are commonly published without any appreciable proofreading and editing. Owing to a sustainable presence of pleonasm in legal documents and the obstinate bureaucratic usage of pleonasm, some of them, despite the obvious semantic and syntactic absurdity, have gained status of legal phrases that are fixed as valid in the Ukrainian or English explanatory dictionaries. The study examines a number of factors that an interpreter takes into consideration while rendering some of the Ukrainian economic pleonasm into English. Surprisingly, but even distant languages reveal their frequent pleonastic compliance in formal academic writing. Provided there are no pleonastic parallels, the problem of translation of a particular pleonasm is easily solved with appropriate lexical and syntactic compensators.

Key words: *pleonasm, tautology, semantic redundancy, scientific style, creative expressive means, translation, Ukrainian, English.*

Referances

1. Ganusych V. O. Balans ta analiz finansovoyi stijkosti pidpnyemstva na jogo osnovi (na prykladi silskogospodarskyx pidpnyemstv Zakarpatskoyi oblasti): Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.06.04 / V. O. Ganusych; Kyiv. nacz. ekon. un-t. – K., 2005. – 20 s. –ukp. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
2. Svyrydenko K. V. Groshova ocinka silskogospodarskyx ugid stepovoyi zony Krymu ta yiyi vykorystannya dlya pidvyshhennya yix ekonomichnoyi efektyvnosti: Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.07.02 / K. V. Svyrydenko; Pivd. filial «Krym. agrotexnol. un-t») Nacz. agrar. un-tu. – Simf., 2006. –23 s. – ukp. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
3. Kosar N. S. Adaptaciya energopostachalnyx kompanij do rynkovyx umov funkcionuvannya na zasadax marketyngu: Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.06.02 / N. S. Kosar ; Derzh. un-t «Lviv. politexnika». –L., 1999. – 19 s. – ukp. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.
4. Crystal David. A Dictionary of linguistics and phonetics. 6th Edn. / David Crystal // Oxford: Blackwell Publishing. – 2008. – P. 529.

5. Ahmanova O. S. Slovar lyngvystycheskyx termynov / O. S. Ahmanova. – M. : Sov. encyklopedyya, 1966. – 606 s.
6. Selivanova O. O. Suchasna lingvistyka : terminologichna encyklopediya / O. O. Selivanova. – Poltava : Dovkillya-K, 2006. – 716 s. 3. DDTU 2014.
7. Fakultet ekonomiky i finansiv DDTU, 2015. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://dstu.education/ua/EiF.php](http://dstu.education.ua/EiF.php).
8. Fakultet ekonomiky i finansiv XNU im. V. N. Karazina, 2015. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.econom.kharkov.ua/?lang=e&lang=u>.
9. Fakultet ekonomiky i finansiv XNU im. V. N. Karazina, 2015. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.econom.kharkov.ua/?lang=u&lang=r>.
10. Fedulova S. O. Osoblyvosti formuvannya ta vykorystannya lyudskogo kapitalu: svitovyj dosvid. / S. O. Fedulova. // Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu. Seriya: EKONOMIKA. Dnipropetrovsk. – 2013, No 4, t. 21, C. 288-289.
11. Korchagyn Yu. A. Modernyzacya ekonomiky Rossyy dolzhna nachynatsya s modernyzacyu chelovecheskogo kapytala / Yu. A. Korchagyn. – Voronezh: CYRE, 2009. – 40 s.
12. Blagun I. S. Zovnishni faktory vplyvu na formuvannya marketyngovoyi strategiyi internacionalizaciyi pidpryyemstv. / I. S. Blagun // Ekonomichnyj chasopys-XXI, 2013, No 11-12. – S. 46.
13. Kraus N. M. Instytucijni osoblyvosti formuvannya ta strategichni priorytety rozvytku vitchyznyanoi innovacijnoyi systemy. / N. M. Kraus // Ekonomichnyj nobelivskij visnyk. – 2014, No 1. – S. 262-269.
14. Krysovatyj I. A. Analiz traktuvan «Podatkove reguluvannya innovacijnoyi diyalnosti» u pracyax zarubizhnyx ta vitchyznyanyx vchenyx. / I. A. Krysovatyj // Innovacijna ekonomika. – 2013, No 1. – S. 214-220.
15. Derij Zh. V. Formuvannya konkurentnoyi polityky derzhavy na zasadaх instytucijnoyi arhitektoniky. / Derij Zh. V. // Regionalna biznes-ekonomika ta upravlinnya. – 2013, No 1. – S. 11-17.
16. Alkema V. G. Partnerstvo v lancyugu postavok yak chynnyk systemy ekonomichnoyi bezpeky subyektiv gospodarskoyi diyalnosti. / V. G. Alkema // Visnyk Sxidnoyevropejskogo universytetu ekonomiky i menedzhmentu. Nauk. zhurnal Seriya «Ekonomika i menedzhment». – Cherkasy. – 2010, No 1. – C. 37-43.
17. Grinevska S. M. Teoretyko-metodologichni zasady samorozvytku regionu yak potencialu stalogo rozvytku. / S. M. Grinevska. Ekonomika promyslovosti 2013, No 3. – S. 70-76.
18. Investipedia 2012. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: www.investopedia.com/financial-edge/1012/cars-that-depreciate-in-value-the-most.aspx.
19. Longman Dictionary of Contemporary English. 5th edition. Pearson. 2009. – 1230 p.
20. The Cambridge Economic History of Modern Britain, Volume I: Industrialisation, 1700-1860. Edited by Rodrick Floud. London Metropolitan University and Paul Johnson London School of Economics. Cambridge University Press, 2008. – 572 p.
21. Outline of the U. S. Economy 2012. Updated Edition. Bureau of International Information Programs. United States Department of State. – 2012. – 142 p.
22. Preston McAfee. Introduction to Economic Analysis. / McAfee Preston // California Institute of Technology. – 2006. – 328 p.
23. Brocas Isabelle. Imperfect Choice or Imperfect Attention? Understanding Strategic Thinking in Private Information Games. / Isabelle Brocas // California Institute of Technology. – 2014. – 57 p.
24. Parker Stephen. Using Trade Incentives to Promote Customer Relationships in a Retail Setting. / Stephen Parker // Journal of Market-Focused Management. – 2002. 135-147 p.
25. Skorohod O. B. Problemy innovacijnogo rozvytku Ukrainy. / Skorohod O. B., Yarmolenko L. I. // Yevropejskij vektor ekonomichnogo rozvytku. – 2013, No, S. 165-171.

ПЛЕОНАЗМЫ В НАУЧНОМ ТЕКСТЕ И ИХ ПЕРЕВОД

Петровский Н. В.

Кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков экономического факультета Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. В последние десятилетия переводчикам научной информации всё чаще приходится иметь дело с некачественными текстами на украинском, русском или английском языках. Очевидно нарастающее ухудшение работы редакторского корпуса и, к сожалению, эта негативная тенденция приобрела явно глобальный характер. Лексико-стилистические ошибки не сложно обнаружить и в уважаемых академических изданиях

университета Кембриджа. В Украине учёные настолько пренебрегают нормативностью научной речи, что грамматико-стилистические ошибки поразили даже сами названия недавно защищённых кандидатских диссертаций. Среди таких ошибок главенствуют плеоназмы, ставшими незаметными из-за своей привычности и повседневного использования, прежде всего, средствами массовой информации.

Рассмотрена функционально-семантическая роль плеоназмов в научных текстах современных украинских и английских экономических публикаций. Показано, что плеоназмы, как известное мощное средство экспрессивности или эмоционально-оценочной окрашенности в художественных произведениях, является избыточным семантико-синтаксическим элементом для текстов научных экономических исследований.

Высказывается предположение о связи между стремительным распространением плеоназмов в научных текстах по экономике и очевидным ухудшением языковой культуры, в последние десятилетия наблюдаемом в средствах массовой информации. Одним из главных распространителей плеоназмов стал интернет, где тексты, особенно новостей и корпоративных сайтов, публикуются без заметного редактирования. Несмотря на очевидную семантико-синтаксическую абсурдность плеоназмов, некоторые из них, из-за постоянного употребления в юридическом языке, или длительной канцелярской популяризации, обрели статус нормативных словосочетаний, которые зафиксированы солидными английскими и украинскими толковыми словарями.

Анализируется ряд факторов, которые влияют на решение переводчика по воссозданию в переводах на английский язык тех плеоназмов, которые встречаются в текстах современных украинских экономических исследований. Как ни удивительно, но даже удаленные языки часто имеют плеонастические соответствия в строгой научной речи. В случае, если плеонастические параллели отсутствуют, то проблема перевода конкретного плеоназма легко решается за счёт использования подходящих лексико-синтаксических компенсаторов.

Ключевые слова: плеоназм, тавтология, семантическая избыточность, научный стиль, художественный экспрессивное средство, перевод, украинский язык, английский язык.